

Lausunto

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asia: Sanaston lausunto selvityksestä lainsäädännön muutostarpeista rinnakkaistallentamisen edistämiseksi OKM/70/040/2016

Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Sanasto rf (jäljempänä Sanasto) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Sanasto on valtakunnallinen kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö, joka valvoo kirjallisuuden tekijöiden oikeuksia ja etuja. Sanaston jäsenjärjestöjä ovat Finlands svenska författareförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry sekä Suomen tietokirjailijat ry

Sanaston pääviestit

- *Sanasto ei kannata rinnakkaistallentamiseen ehdotettua ratkaisua, joka toteutettaisiin tekijöiden oikeuksia kaventamalla.*
- *Ratkaisuehdotuksessa ei ole riittävällä tavalla arvioitu valitun mallin vaikutuksia tekijöihin ja tieteellisen kustannustoiminnan edellytyksiin. Siinä otetaan huomioon lähinnä yliopistojen näkökulma.*
- *Ratkaisuehdotuksen käsitelmäärittely on puutteellinen ja jättää liikaa tulkinnanvaraisuutta lain soveltamiseen.*
- *Tieteellisten julkaisujen saatavuuden parantaminen yhteiskunnassa on sinänsä kannatettavaa. Sitä ei tule kuitenkaan toteuttaa heikoimman sopimusosapuolen, tekijän, oikeuksia rajoittavalla tavalla.*

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Ehdotetut ratkaisuvaihtoehdot ja suositus toteutettavaksi vaihtoehdoksi

Sanasto ei kannata esitystä tekijänoikeuslain ja -asetuksen muuttamisesta.

Tekijänoikeuden peruslähtökohtiin kuuluu tekijän yksinoikeus päättää teoksensa hyödyntämisestä eri yhteyksissä. Tätä oikeutta voidaan rajoittaa vain painavasta syystä. Tieteellisten julkaisujen tekijät sopivat teoksensa julkaisemisoikeuksista tavallisesti tutkimuslaitosten ja/tai tieteellisten kustantajien kanssa. Tekijän kannalta sopiminen ja sopimusvapaus muodostavat tekijänoikeuksien hyödyntämisen ytimen.

Esitys sisältää tekijänoikeuden rajoitussäännöksiin liittyvää virheellistä tulkintaa. Toisin kuin rinnakkaistallentamista koskevassa esityksessä on todettu, valittu ratkaisuvaihtoehto ei missään tapauksessa ole kansainvälisten sopimusten vaatimusten mukainen. Se ei läpäise ns. *kolmen kohdan testin* vaatimusta siitä, että rajoituksen mukainen käyttö ei saa olla ristiriidassa teoksen normaalin hyödyntämisen kanssa. Rinnakkaistallentamista ja julkaisun saattamista suuren yleisön saataville ei myöskään voida pitää tietoyhteiskunnan tekijänoikeusdirektiivin 5 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti ”tarkoin määriteltynä kappaleen valmistamisena”.

Ehdotettu ratkaisuvaihtoehto on myös *suhteellisuusperiaatteen* vastainen. Periaatteen mukaan valittujen keinojen tulee olla oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuihin päämääriin nähden. Tieteellisen tutkimustiedon avoimuuden saavuttamiseksi on valittu liikaa yksilön (ja yritysten) oikeusasemaan kielteisesti vaikuttavat keinot.

Miten ratkaisuvaihtoehtoja voitaisiin parantaa sisällöllisesti ja teknisesti?

Lähtökohtaisesti rinnakkaistallentamiseen tulisi luoda uusi malli, eikä heikentää tekijöiden oikeuksia niiden kanssa ristiriidassa olevilla uudistuksilla. Tieteellisten julkaisujen saatavuutta voitaisiin pyrkiä parantamaan lainsäädännön kautta tehtävien muutosten sijasta kehittämällä tutkimuslaitosten ja tutkijoiden välistä oikeuksista sopimisen kulttuuria sekä lisäämällä tutkimuslaitosten ja yliopistojen rahoitusta ja mahdollisuuksia hankkia tieteellisiä tutkimusjulkaisuja laajasti yleisön saataville. Tieteellisten julkaisujen pitkäaikaissäilytyksen toteuttamista ilman julkaisun vapaata yleisön saataville saattamista tulisi selvittää.

Tietyt käsitteet jäävät esityksessä tulkinnanvaraisiksi. On epäselvää, mitä esityksessä tarkoitetaan *tieteellisellä kirjoituksella*. Jatkossa olisi hyvä selvittää termin suhdetta muuhun tietokirjoittamiseen, jossa saatetaan myös käyttää tieteellistä metodologiaa. Lisämäärittelyä kaipaavat myös se, *mitkä laitokset olisivat rinnakkaistallentamisen piirissä* sekä se, miten määritellään rajat *tutkimukselle, joka on ainakin pääosin rahoitettu julkisista varoista*.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Käsitelmäärittelyn puutteellisuus heikentää oikeusvarmuutta ja aiheuttaa epävarmuutta lain soveltamisessa.

Ratkaisuvaihtoehtojen vaikutukset

Rinnakkaistallentamisen edellytysten parantamiseksi esitetyn ratkaisuvaihtoehdon vaikutuksia on arvioitu hyvin niukasti, lähinnä yliopistojen näkökulmasta. Tekijöiden ja kustantajien asemaan ja toimintaedellytyksiin kohdistuvat vaikutukset sivuutetaan lähes täysin.

Tekijät sopivat tutkimuksensa julkaisuoikeuksista tieteellisten kustantajien kanssa sopimusvapautensa puitteissa. Sopiminen tarjoaa tekijöille mm. mahdollisuuden hyötyä taloudellisesti julkaisuoikeuksista. Tämä mahdollisuus tulisi turvata tekijöille jatkossakin. Tutkimuksen saamisella osaksi kaupallisen tieteellisen kustantajan julkaisua on tekijöille myös muita myönteisiä vaikutuksia. Esitetty ratkaisuvaihtoehto käytännössä poistaisi kotimaisilta kaupallista tieteellisiltä kustannustoimintaa harjoittavilta yrityksiltä toimintamahdollisuudet. Tämä vaikuttaisi suoraan tekijöiden mahdollisuuksiin hyödyntää taloudellisia tekijänoikeuksiaan. Tällaisia seurauksia ei tule aiheuttaa ja siksi asia tulee arvioida uudelleen.

Helsingissä 30 päivänä elokuuta 2017

Virpi Hämeen-Anttila
Puheenjohtaja

Anne Salomaa
Toiminnanjohtaja

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

